

„V zemljepisnem delu naših beril mora ostati naša slovenska zemlja neoskrunjena, celotna, povečati se mora celo za beneško Slovenijo in mora obsegati vse dele, kjerkoli prebiva slovenski narod, in najsi leže v državnih mejah ali izven njih. Mejo slovenske zemlje tvori današnja živa slovenska jezikovna meja, to so zadnje kočje, v katerih ima tirjati svojo pravico slov. narod. Od Devina po vznožju trdega Doberdoba, ob Soči do Brd, ob vznožju brdskih gor in po obronkih naše mučniške beneške Slovenije do zarezje Fontablja, Zila z našimi Ziljani — to je naša zemlja, in vsak košček te zemlje mora naš šolar poznati z enako natančnostjo kot drugo slovensko zemljo. Kadar govorimo o slovenski zemlji, ne smemo poznati državnih mej! In norje nižje Devina, kjer živi danes naš jezik in ima tirjati naš narod svojih pravic — je naše morje!“

„In naša zgodovinska knjiga ne sme poznati razcepjenega našega naroda: pripoveduje naj mladini, da bo vstal kraj Matjaž, ki bo s svojo vojsko osvobodil naše brate in zedinil vso našo zemljo...“

„In slovenska pesem! — O „Soči“ naj bo na prvem mestu... Naj ne izostane iz naših beril niti ena pesem, ki opeva naše neodrešene kraje!“

„Na celu naj jim bo naš „Naprej“; opišimo v najlepših besedah, ki jih zmoremo, svetost našega boja; pridenimo jim današnjo nacionalno jezikovno karto naše celotne slovenske zemlje, da vsakdo grafično vidi izražen naš program — in podarimo to knjigo mladini od rodu do rodu, da bo iz nje črpala moč za bodočo borbo!“

Prekrasne besede podpisujem z obema rokama. Vredne so, da jih tovariši sestavljajo šol. lista, oziroma šol. knjig, upoštevajo v polni meri pri svojem delu.

S knjigo in živo besedo stoj, slovenski učitelj, med mladino in kaži ji na zvezdo, ki mora zasijati tudi našim bratom onkraj demarkacijske crte! Odprti šolska vrata na stečaj — slovenskemu irendentizmu!

J. J.:

Nove plače francoskega učitelstva

Francoski ljudskoškolski učitelji so bili že mnogo let pred vojno državni uradniki in plačani kot ostalo državno uradništvo. Oni so zaradi tega lahko živeli svojemu stanu primerno in jim ni bilo potrebno napraviti na različnih straneh kot je bil slučaj pri nas. — Njihove močne organizacije, ki delajo za skupne materialne in pravne interese učiteljstva v resnici skupno, (o njih bomo imeli prihodnje še govoriti), so dosegle sedaj, da se uzakone predlogi glede nove regulacije učiteljskih plač, ki so za ljudskoškolsko učiteljstvo sedeece:

Pomožni učitelji-zacetniki prejema, o sedaj letno 3600 fr., mesto 1200 frankov, ki so jim prejemale pred vojno. Lehitivni učitelji VI. plač. razreda imajo 4000 frankov letne plače in vsak nastopni razred po 500 frankov poviška (vsakih pet let), kar znaša za I. razred 6500 frankov, za one, ki služijo še nadalje in ne grejo v pokoj 7000 frankov — brez razlike na spol. — Nadalje obdrža še vedno krajevne doklade v mestih, ki imajo več kot 1000 prebivalcev; doklado od 200 frankov za „brevet supérieur“ in stanovanjsko dokiado oni, ki nimajo prostega stanovanja. Francoski parlament je sprejel za regulacijo plač učiteljstva treh kategorij sedeece vsote:

Pomožni učiteljstvo . 23,799.710 fr
za srednješkolsko učiteljstvo 53,391.170 „
za ljudskoškolsko učiteljstvo 340,845.875 „

skupaj . 418,036.755 fr

Francoskemu učiteljstvu je s tem dana možnost živeti v sedanjih draginjah svojemu stanu primerno. A pri nas se še vedno najdejo razni ljudje (ki žive sami v razkošju), ki se zaganjajo proti itak minimalni regulaciji plač učiteljstva. Slični gospodje so lahko sigurni, da so brez moči, ker ujedinjeno jugoslovansko učiteljstvo jim bo preprečilo s svojim delom najenergičnejše njihove načrte.

Učiteljsko gibanje za ureditev učiteljskih plač na Angleskem

Celu Anglesku zahvatio je silan učiteljski pokret da se učiteljske plače povečajo i sistemizirajo. Na sve strane sazivaju se učiteljski mitingi, na kojima se iznose zahtevi za povečanje i uredjenje učiteljskih plata.

* Glej članek o meščanskih šolah v Franciji.

Udruženje engleskih učitelja, „National Union of Teachers“, preko svoga organa, „The Schoolmaster“, ovako je formulisao zahtev za uredjenje učiteljskih plata:

1. Učitelji sa ispitom:
Početna plata 170 funti sterlinga, ili 4250 dinara, koja se automatski povećava svake godine sa 15 f. st. ili 375 din. do maksimalne plate, koja iznosi 450 f. st. ili 11.250 din.

2. Školski upravitelji:
Dele se u četiri kategorije. Oni imaju platu kao i učitelji sa ispitom, i upraviteljski podatci, koji iznosi:

za upravitelje IV. kat. 625 dinara
za upravitelje III. kat. 1250 dinara
za upravitelje II. kat. 1875 dinara
za upravitelje I. kat. 2500 dinara.

Prema ovome plate školskih upravitelja sa dodatkom iznose bi:

upravitelja IV. kat. 12.500 dinara
upravitelja III. kat. 15.750 dinara
upravitelja II. kat. 15.000 dinara
upravitelja I. kat. 15.250 dinara.

3. Stručni učitelji:
(Učitelji za pojedine predmete.)

Imaju platu kao i učitelji sa ispitom.

4. Učitelji bez ispita:
(bez rečov struč. učit. sprema).

Početna plata 100 f. st. ili 2500 dinara, koja se povećava svake godine sa 10 f. st. ili 250 din. do najveće plate od 270 f. st. ili 6750 din.

5. Učiteljski pomoćnici:
Početna plata 200 f. st. (5000 din.), koja se uvećava svake godine automatski za 20 f. st. (500 din.) do najveće plate od 500 f. st. ili 12.500 din.

Učitelji u Engleskoj nisu državni činovnici u punom smislu, jer nisu pod neposrednom upravom državne školske vlasti, već stoje pod upravom školskih odbora, koji i biraju i plaćaju učitelje. Kako je sad početak školske godine, to su učiteljski listovi prepuni stečaja za spopunjavanje praznih učiteljskih mesta. Te stečaje ili konkurze objavljuju školski odbori.

U svakome stečaju naznaceno je, da je upražnjeno mesto upravitelja, ili stručnog učiteja, ili učiteljskog pomoćnika, pri kojoj školi, većina plate, pak prijave. U nekojima stečajima propisano je čak i starost kandidata.

Naravno da engleski učitelji teže da se emancipuju od ovoga položaja, da žele da budu državni činovnici, ali se malo može verovati, da bi se u tome uspele, zbog poznatoga konzervativizma državnih upravljača u Engleskoj, koji se odupiru svakoj reformi, koja menja stari poredak.

Po „Narodni Prosveti“.

Gospodarske zahteve hrvatskega učitelstva.

Upućuje se svo učiteljstvo, da energično i složno zatraži od svojih kotarskih (sreskih), županijskih (okružnih) i zemaljskih vlasti, da one pre žiue osiguraju svoje učiteljstvo:

1. S potrebnom količinom žita ili brašna uz jeftinije cene, zbog čega ova učiteljstvo javno protestuje i žigoše postupak, da se za najsiromašnije i najodanije narodne i društvene radnike nisu u ovom smislu država i ostali pozvani faktori pobrinuli pre, nego što se dopustio izvoz naše hrane našim neprijateljima i nemoralno bogaćenje kojekakvim narodnim gulikožama i parazitima društva;

2. sa soli, petroleumom i šećerom, jer nije pravedno i po socijalnoj potrebi jednako razdeljenje ovih artikla onima, koji plivaju u bogatstvu i onima, koji svoj trud naplaćuju prema svojoj slobodnoj volji — kao i nama, koji nijedne te mogućnosti nemamo;

3. ogrevom za sve bez razlike;

4. povišenjem nagrade za šegrtske škole, jer je pravo ruglo pravednosti, da samo učitelji rade za mirnodobsku platu;

5. naredjenjem općinama, da dodatke na skupocini isplaćuju sami redovnom mesečnom isplatom, a tako da odmah isplate i dosad zaostale svote, dok ne stignu iz državne kase; ili nek se država pobrine drugačije za redovnu isplatu, jer ovako ti dodaci ne vrede ništa i učiteljstvo se samo zavarava, da živi bez računa i da tako propadne potpuno;

6. da se ma kojim načinom isplate i učiteljstvu dodaci od marta do juna o. g., što ih je dobilo ostalo činovništvo, jer to zahteva i pravda i moralni rezon. Slično hrvatskega učiteljstva napram nečelavnosti u organizaciji in k osnutku školskega zakona.

Na skupštini učiteljstva „Uč. udez.“ konstatovao se, da učiteljstvo naše države, naročito novooslobođenih krajeva, ne shvaća dovoljno važnosti svojih organizacija po sebe, kao ni njino zadaću u kulturnom i nacionalnom pogledu. Sa žalenjem se ističe, da se za godinu dana nije gotovo

ništa uradilo na tom polju, te nije čudo, da smo upravo danas mi najzapostavljeniji stalež. Danas smo tako razcepkani kao nikad — ni pre rata! Za osudu je na pr. postupak učiteljstva avtonomnih srpskih osnovnih škola u Hrvatskoj i Slavoniji, koje se baš sad od ostalih drugova odelilo pravim kineskim zidom — kao nikad dosad! Izgleda, da je nastupila neorijentisanost i neha, kakav još ne bijaše medju nama. Zato nismo ništa ni postigli...

Molimo i pozivamo svo učiteljstvo Srba-Hrvata-Slovenaca, da bar sad počne s ozbiljnim radom svud tamo, gde toga dosad nije bilo. Pozivamo sve drugove, da porade prema intencijama ovoga udruženja, kako bi taj novi zakon bio pravno i istinsko oslobodjenje jedinstvene narodne škole od svih nepozvanih i štetnih uticaja, a od učiteljstva da se stvori nezavisan i opskrbljen, ali i svestan i odan nacionalni radnik, u koju svrhu da se posveti pažnja naročito dobrom i nacionalnom učiteljskom obrazovanju i da se to ne uzme nikako kao stvar od kompromisa.

Uz ostali naš najprešnji rad nek se što pre prouče i rasprave „Načela o nacrtu zakona za osnovne i učiteljske škole u Kraljevstvu“, u kojima imade vrlo dobrih i naprednih ustanova, a nedostaci i pogreške nek se predoče na merodavnim mestima, kako bi taj novi zakon bio pravo i istinsko oslobodjenje jedinstvene narodne škole od svih nepozvanih i štetnih uticaja, a od učiteljstva da se stvori nezavisan i opskrbljen, ali i svestan i odan nacionalni radnik, u koju svrhu da se posveti pažnja naročito dobrom i nacionalnom učiteljskom obrazovanju i da se to ne uzme nikako kao stvar od kompromisa.

Po slovanskem svetu.

Iz čehoslovačke republike.

—c Na češkoslovaških šolah je pouk kršćanskoga nauka obligatno vpeljan za vse mladino do 14. leta. Izjema se dovoli le na posebno prošnje staršev, ki morajo izprijicati, ce so res brez konfesije, ali pa spadajo drugemu veroizpovedanju kot katolici. Na slovaškem je verstveni pouk brez izjeme obligaten za vse razrede sploh in za vse konfesije.

—c Nemec ostane Nemec. V Stoolni pri Žatcu so otvorili Cehi svojo šolo. S poukom so pričeli 6. vinotoka 1919. Par minut po 8. uri, ko so bili zbrani že vsi učenci, učitelj in katehet, so vdrl v šolo tamošnji Nemci, oboroženi s puškami, sekirami in drugim podobnim orožjem. V naglici je učitelj zaprl šolsko sobo, toda divjaki so tudi v to vdrl, razbili vrata s sekirami in ob huronskem vpitju napadli deco, učitelja in kateheta. Učitelja so do krvi pretepli, ga vrgli po stopnicah, kjer je dobil smrtonevarne rane, enako se je godilo katehetu, ki so ga vrgli divjaki iz prvega nadstropja. Tudi ta je smrtonevarno ranjen. Solske otroke so pretepli neusmiljeno, enega so ubili. Ves napad je bil dobro pripravljen in kaže le, da se Nemec ni spreobrnil. In pri nas? Lahko se tudi kaj podobnega zgodi. Z Nemci postopajo naše oblasti kakor z dragocenimi jajci, ki se ne smejo razbiti. Rokavice nikakor niso na mestu, zakaj Nemec ostane nasilnež.

—c Socializiranje šolstva z ravnopravnostjo na izobrazbo. Češki listi ponatiskujejo resolucijo „Francoske lige za izobrazbo“, ki je imela pred kratkim svoje zborovanje. Glasi se: „Liga za izobrazbo želi: 1. vsi otroci naj imajo enako pravico na izobrazbo, zatorej naj se pripuščata vsakdo brezplačno na srednje in višje šole, to pravico omejuje le nadarjenost in zmoglost dijakova. 2. Število strokovnih šol naj se pomnoži, da zamorejo sprejeti vse dijake, katerih zmoglosti se nagibljejo k pojedelnstvu, obrtniji in trgovini.“ Liga za ljudsko izobrazbo je že leta 1913. stavila podobno resolucijo, katero je pa umičila svetovna vojna.

—c Čudne manire — poštena občina. Tešinski vikarijat je suspendiral Fran. eta Bražina, kateheta na meščanski šoli v Mihalkovicah, zato ker je poročil duhovnika Stibova z njegovo nevesto. Cerkev je s tem dejanjem pokazala, da je v 20. stoletju ista, kakor je bila v srednjem veku; brani se z vsemi štirimi rečerm; in hoče prav tako kleti onega, ki se predrzne prestopiti ne božjo, toda ljudsko postavu, zakaj celibat duhovnikov vendar ni cerkvena dogma. Če bi imela moč, gotovo bi oba duhovnika kot „verska hajskača“ sežgala na grmadi, toda hvala bogu, časi so drugi. Občinski odbor v Mihalkovicah je katehetaovo zadevo prevzel nase in ni priznal njegovega suspendiranja, zakaj on vzdržuje šolo in obvestil je šolske in cerkvene urade, da bo učil dalje, kot je doslej. To se pravi — moška beseda.

—c Trgovske šole na Češkem. Lani je bilo na Češkem 10 trgovskih akademij in 20 dvorazrednih trgovskih šol. Letos pa je narastlo število akademij na 14 in

dvorazrednih trgovskih šol na 31, torej se je pomnožilo število trgovskih šol za 50%. Toda s tem razvoj trgovskega šolstva še ni zaključen, saj skoro vse sili ravno v trgovske strokovne šole. Zaključena pa seveda tudi ni bojazen, kam z ogromnim trgovsko izobraženim naraščanjem, ki si hoče na lahek način služiti kruh. Opozoriti treba tu na dvojno nevarnost. Zgodi se lahko, da pade na ta način nivo splošne naobrazbe, zakaj absolventi letih šol, dobe za enkrat še lahko krasne službe in jim niti na misel ne pride, da bi se posvetili šolski karijeri na trgovskih šolah, ki bodo skoro ostale brez učiteljev, zakaj ti, ki so sedaj, ne zmorejo vsega dela, novih ni in pri ustanavljanju novih šol si šolski faktorji pomagajo, kakor si morejo. Za strokovne predmete nastavlajo nestrokovnjake. Po tem se ravna seveda tudi pouk, uči se, sam da se izpolni ure.

Iz Jugoslavije.

— Stavka ljubljanskega učiteljstva. V znak solidarnosti z državnim uradništvom je sklenilo ljubljansko učiteljstvo dne 18. decembra t. l. splošno stavko. Učiteljstvo je ob desetih uri uopodine zaključilo s poukom in oglasilo na snod državnega uradništva. Ljubljanskemu učiteljstvu se je priuruzilo tudi učiteljstvo iz okolice, v kolikor je pravocasno bilo obvesčeno o stavki. Zaradi poznega obvestila, ni bilo moč goče izvesti ostalega učiteljstva.

— Protesti nasin okrajnih društev. Radovljiško učiteljsko društvo nam je poslalo sledeci protest: „Učiteljstvo radovljskega okraja, zbrano na sestanku 14. decembra t. l. v Lescan se solidarno priuruzuje protestu ljubljanskega učiteljstva, da nastopi z vso močjo proti nameravani izvrstvi učiteljstva v kategorijo C.“

— Vse ljubljansko učiteljstvo, ki misli poučevati na obratno-nadanevanim šolah, vabim na vazen sestanek v ponedeljek, dne 29. decembra t. l. ob 10. uri dopoldne v zbornico I. mestne d. lj. S. (Ležana). — Sklicatelj.

— Spisate, je slovenskih šolskih knjig in vse tov., ki se zanimate za slovensko irecento, opozarjamo na današnji članek „Zaseaeno ozemlje in naše šolske knjige“, ki bo vsakomur suzil za bodočo orientacijo pri pouku in za vnanje delo sploh.

— Izpopolnitev uredništva pri našem listu. Za zaseaeno ozemlje smo dobili pri našem listu posebnega sourednika, ki bo imel v evidenci gibanje na slovenskem in stanovskem polju našega neodrešenega ozemlja. S tem smo napravili v naši notranji upravi korak naprej in smo se približali k realizaciji sklepa „Zavezime“ delegacije glede neodrešenega ozemlja. Opozarjamo tovariše na tozadevna poročila.

— Dosedaj smo imeli stalnega poročevalca za gibanje češkega in francoskega učiteljstva in šolstva. Kakorhitro bodo razmere dovolile, se izpopolni redakcija tudi z ozirom na druge urzave in naroue.

— Od višjega šolskega sveta smo prejeli sledeci poziv. Glasom poročil s primorske je pomanjkanje učiteljskih moči na Goriškem in v Istri silno veliko. Okupacijska oblast v Trstu je zastopnikom polit. društva „Edinost“ izjavila, da mnogo šol ne more opretili radi pomanjkanja učiteljskih moči in da se bodejo prošnje tistih učiteljev, ki bi se hoteli vrniti v zasledeno ozemlje uvaževale. Na to objubo se opozarja učiteljstvo, ki se je preselilo iz zasledenega ozemlja, s pozivom, da se čim številneje priklasi za službovanje na Primorskem. Preskrbelo se bode za to, da tisti, ki se vrnejo, ne bodejo imeli sijnosti. Pravimo opremljene prošnje naj se naslovijo na civilnega guvernerja v Trstu ter pošljejo čimprej višjemu šolskemu svetu v Ljubljani. — Višji šolski svet je izdal gori navedeni odlok. Na drugem mestu pranašamo opis, ki je izšel iz kroga učiteljev-beguncev, oziroma izseljencev iz Primorske. Mi se držimo stališca, ki ga je „Učit. Tov.“ zavzel v 24. šte. t. l. v članku „Apel na deželno vlado za Slovenijo“.

— Proti hujškanju zoper šolski zakon. Okrajni predstojnik v Djakovu, Mitrovič, je na brzojavni ukaz virovitiškega velikega župana poslal občinskim poglavarstvom nalog, naj takoj ustavijo pobiranje podpisov proti novemu šolskemu nacrtu, v kolikor se vrši v javnih šolah. Podpisne pole naj se šolski mladini od-